

Մանգրամի Էֆեմար

Մ Ի Ի Ն Ա Տ Ի Ի

ՈՒՄՈՒՐԸ ԲՕԼԻԹԻԳԸՅՅԵ ՎԷ ՄԵՎԱՏՏԸ ՍԱՅԻՐԷ

ՊԻՐԻՆՃԻ ՍԷՆԷ

1866 ՅՈՒՆԻՍ 8 ՉՈՐԵԼՄՊԻՆՉ

ՆԻՄԵՐՈ 72

Մանգրամի Էֆեմար հաճախող 6 եանի սենետե 300
նիւսիւն վերելիւ, սենետի գրումէն, բաւական փարսար տախի
իւնետե օլարագ, 200 զէ՝ օլուպ, տլթը ալըը 100 զէ՝ օլա-
ճագ, վէ նիւսիւն տախի 50 ար փարսար սաթըլաճագ տըր :

Իլանաթըն պէհէր սաթըլը իլին, պի-
րինճի տէֆատա 5, իրինճի տէֆատա 2,
վէ իւլիւնճիւ վէ սայիր տէֆալարտա 1
էր ղուրուշ տընաճագ տըր :

Մէքթուպ վէ սայիրէ, իսթանպուլա Պաղլէ Գաբուսու
խարիճինտէ, գարաղօլխանէ իլէ ճամիի շէրիֆ արա եւ-
րինտէ քեային Շապճը խանընտա, Կարապետ 3. Փանոս-
եանը 18 նիւմբուլու օտարնա կէօնտէրիլէճէ տըր :

ԲԷՍՄԻ ԹԵԼԷԿՐԱՖ
ՕՍՄԱՆԼԸ ՅՕՆՏՈԼԱՐԸ

1 յունիս, 18 յունիս.

Էսհամը Ումումիյե 253-4
» » Գարանտը 261-4

ԻՍԹԱՆԳՈԼ

ԷՍՀԱՄԸ ՈՒՄՈՒՄԻՅՅԵ

Յունիս 7 Էն երեքսէք 50-85
» » Էն աշաղը 50-12
» » Գարանտը 50-25

ՀԱՎԱՏԻՍՏԱԹԸ ԻՍՏԻՆԻՅՅԵ

Ճէմիյեթի պէհէրիյե իլին հարպ
կիպի պիւր պիւլիւք աթէթ օլամայաճաղը
ինքեար գապուլ իթմէզ սահիւնըլը-
տէն պիւրիսի տըր. լաքին, շու տախի
սահիւն տըր քի, հիւ պիւր հուգուգ ու
հագգանիյեթ, վէ հիւ պիւր սերպէս
թիւնթ վէ իսթիգլալիյեթ, հարպ օլ-
մատըգճա վիճուտէ կէթիլիլմէմիշ տըր :

Մէտէնիյեթ իլըրու կիթիլիլմէմիշ
հագգանիյեթին համիլըրի չօղալարագ,
հագգանիյեթի իպթալ իթմէք իսթե-
յէնթէրէ ղալէպէ իտէճէլըրիտէն, հարպ
աթէթինին միւմբին մէրթէպէ էքսիւ-
մէսինէ չալըշըլաճաղընտա վագաա շիւր-
հէ եօգ տուր, նասըլըի, գէմանը ա-
թիլըլը իլէ, շիմաթիլի ասըլըր պէյնին-
տէ, շու ճիհէթլէ խալլիճէ ֆարգ կէօ-
րիւլէպիլմիշ տըր. լաքին, հէնուգ մաթ-
լուպ օլունան մէտէնիյեթ տէրէճէսինէ
եթիլիլիլմէմիշ օլունուլունտան, ագը-
պէթքեար, պիւր գաշ այտան պէրու
գօրգուլմագտա օլան հարպըն իլանը,
մա թէէսսիւֆ կէօրիւլմիւշ տըր :

Հալա ղայթթ գարարտըղը հալտէ, եաղ-
մուր կէլմէթիլմէմիշ, բուլի սէմանըն աշըլ-
մասը միւմբին օլամատըղը կիպի, վագա,

իլէր պուլ րատտէյէ կէլմիշ օլունուլունտան,
արթըգ պիւր չօղ գանլար տէօքիւլմէտիլը-
ճէ, միւսալահա կիւնէլիլին տախի կէօ-
րիւլմէմիշ ճէկիլիտէ շիւրհէ գալմամըշտըր :

Իլանը հարպ օլունտու պիթտի, տիւլէք-
տիլը պիւր սոնրա իլիտէճէլըլի-
միլ թօք վէ թիւֆէնք սէսլըրի իլէ, ֆի-
լան ֆիլան կիւն, ֆիլան ֆիլան մահէլտէ
շու գատար մէվթա վէ շու գատար մէճ-
լուհ տիւլմիւշ տըր. հալալալիլըրի օ-
լաճագ տըր :

Շիմաթիլի հալ իլանը հարպ իլի տէվ-
լէթ պէյնինտէ տըր. լաքին, պիթթապի
եագըն կիւնտէ, իթալեանըն տախի, Ս-
վըթթիլայա ֆիլիլիլ իլանը հարպ իտէ-
ճէկի, վէ Ավսթրիանըն տախի գարըլըգ
ճէվապ վէրէճէկի, վէ միւտարէպէնին
շիմաթիլի հալ իւլ տէվլէթ պէյնինտէ տէ-
վամ իլիլմէմիշ կի, վէ արգալարընտան Ս-
մանեա հիւքիւլմէթլըրիլին տախի եթիւ-
լէճէլըլի պի իլթիպահ տըր. լաքին,
շիմաթիլի պիւլիլմէմիշ տէսլէ, շու մուհարէ-
պէ, եալընըգ մէվթալ տէվլէթլըր պէյ-
նինտէ գալաճագ մը տըր, եօխսա ֆրան-
սա, բուսիւ, վէ ինկիլթէրրա տէվլէթլէ-
րի տախի իլէ կիլիլիլ, պիւր ումուլի հարպ
օլմասընը մուճիպ օլաճագլար մը տըր,
արթըգ պուլունտէ քէշֆիլին իլըրուլէ թէրք
իտէրիլ. (1)

— Ֆլօրանստան, Մ. Էտմոն Թէքսիյէ
նամ գաթ թարաֆընտան Սիլըլ նամ ղա-
ղէթանեա եաղըլմըշ օլան շու աթիտէքի
պահա օղունմանեա շաեան տըր :

(1) Ումարըգ քի վարդանեան բաշա հագ-
րէթլըրի, պիւր գաշ սէնէ էվլէլ, էն մուլագ-
գամ տէվլէթլըրի մուլթաղ սուրէթտէ ֆա-
րա հագրէթլըրի աեագլարըն էօրէճէլըլ-
րին, վէ տահա իլի ալ գատար մուգատ-
տէմ, Էսհամը ումուլիլիլին 54 ղուրուշտան
աշաղը տիւլմիւշ միւմբին միւմբին օլամաեաճա-
ղըն քէշֆ իտէպիլիլի կիպի, պուլունտա-
խի քէշֆ իտէճէք տըր :

« Իթալեալըր, տիպլումաթլարըն
էֆքեարընա իսթէր մուղալիլ օլուն վէ
իսթէր մուլաթըգ, մուլթաղ սուրէթտէ
մուհարէպէ իտիպ, վէ Ավսթրիանեա գարըն
գըլամ իտէճէլիլ, վէ հալթթա, հիլին իլ-
թիլպտէ, Բրուսիանեա տախի գարըն գօ-
լաճագըղ. Պիլիմ միւրատըմըղ շու իլ-
թիլապ վէ շու պէլլէմէքտէն պիւր ան էվ-
վէլ գուրթուլմագ տըր » տիլմէքտէ տըր-
լէր :

« Պու իթալեա էհալիսինէ գալմտըր
վէ նէտէ պուտալա տըր. վէ սայիր գա-
նընտա պօղուգլուգ վագը օլմամըշ օլան
միլլէթլըրտէն պուլունտուլունտան, էօյ-
լէ տիլանէլը իտէրէք, քէնտի խարապը-
նա տօղրու եթօրիւմէք իսթէմէքտէ տա-
խի տէյիլ տըր. վէ միւսալահա լաղըր-
տըսընը իլթիլթիլմէք քիւր ղաղապ քէսիւ-
մէսի տախի, պիհուտէ եերտէ օլմայըպ,
սէպէպի վար տըր. շիւնքի, մուլագգամ
պիւր տէվլէթ սըրասընա կէշէրէք, քէսպի
գուլվլէթ իլլէմիշ օլունուլունտան հալտէ,
շիմ-
տիլիլմէթի մէգպուլընին, իսթէտիլի վա-
ղըթտա պէշ եիւգ պին ասկէր մէյտանէ
կէթիլիլպիլէճէկի աշիքեար օլունուլունտան հալ-
տէ, վէ քէնտի թօրաղընտա գատիմ սու-
րէթտէ էճնէպի օրտուսու պուլունուլա,
շունճա վէֆաթեարըղը վիճուտէ կէթի-
լիլմիշ իլլէն, քէնտուլի, պիւր հիւճուճ
վէ պիւր վուրուշտա խարապ իտէպիլիլ
պիւր հալ ու մէվթալ տէ պուլունտարագ,
կիլմէ կիւնտիւգ շու գօրգու վէ շու իլ-
թիլապը չէքմէքտէ օլունուլունտան թագ-
տիլտէ, մէկէրչի քէնտի իտարէյի միլլի-

յէ՛, վէ ումուրու բօլիթիզընեմինէ պա-
գա պիլմէսի ինթիմալտէ՛ն մի տիր։ Պու-
ալեմտէ հուտուտու պէլլիսիզ հիշ պիր
միլլէթ վա՛ր մը տըր։ վէ իթալեա տէվ-
լէթինին իսէ, հուտուտու մահրում
գըլըմը խոու կի շէօյլէ տուրսուն, քէն-
տի հըթիզ ու վիզայէսինէ խըտմէթ խոե-
ճէք գալնալարը տախի, տիւնմէնի զապ-
թընտա պուլունտուղունտան, թէրսա-
նէլէրտէ իշլէմէքտէ օլան բրանդապէնտէ-
րէ գարշը գուրուլմուշ օլան թօրլար կի-
պի, քէնտույէ գարշը աթէշէ հազըր ու
միւնթագըր պուլունմագտա տըրլար։ Ի-
թալեա խարիթասը իւզէրինէ, եալընը
պիր տէֆա աթֆը նիկեա՛ խոէն կէօրէ-
պիրիլը քի, տէվլէթի մէզպուրէ, Ավսթ-
րիա տէվլէթինին բէնչէսի աթթընտա պու-
լունմագտա օլուպ, վէ պայաղըմա պիր
մահպուս հալինտէ պուլունտուղունտան,
շու մահպէսին գարուլարը մագամընտա
օլան Բօ վէ Մինչիօտուն անախթարլարը
տախի, պէքճիլէմինի իթմէքտէ պուլու-
նան Ավսթրիանըն էլինտէ պուլունմագ-
տա տըր։

«վիլլաֆրանգա մուհարէպէսինտէ,
կէրչի Ավսթրիա պիր նահիյէսինտէն մահ-
րում գըլըմը տըր։ լաքին, հարպճա
մէվգըրարընճա ասլա պիր գաաֆ վազը
օլմամը տըր։ շէօյլէ քի, Բօ վէ Մինչիօ
նէհըլէրինէ հալեա սահիպ պուլունտու-
ղունտան, 1859 սէնէսինտէ, իթալեա ի-
շին նէ գատար գօրգուտուճու պիր հալտէ
պուլունմագտա խոխիսէ, հալեա պու կիւն
տախի այնի հալտէ պուլունմագտա տըր։
Իթալեա բարչա բարչա պուլունտուղու-
հալտէ, Ավսթրիանըն, չէնէսինէ կէչիլմիշ
օլտուղու հաքիմլէք կէմինի կէմիրիպ գը-
րապիլմիշ իքէն, մէկէրչի պու կիւն քի
կիւն, էօյլէ պիր էգըլմիշ վէ բարէլէնմիշ
օլան կէմի հալեա թուլթուպ տուրմագ
րէզալէթ ու խարապիյէթինէ թէհամ-
միւլ կէթիլէպիլմէսի ինթիմալտէ՛ն մի
տիր։ Մատամքի չօճուգ իքէն պիլիլիւպ
ատամ օլմուշ տուր, տիմէք տիր քի ա-
տամ կիպի հարէքէթ իթմէյէ տախիարգու-
խոխի վէ պօրճու պուլունմագտա տըր։

«Իթալեա ալթը սէնէտէն պէրու-
շունճա ֆէտաքեարլըզար իթմիշ օլ-
տուղունտան, արթըր թէհամիլլէթ ա-
գաթը գալմամը տըր։ Իթալեա տախի
ապիր տէվլէթլէր կիպի իմարըն էվգաթ
իյլէմէք, վէ հիւքիւմէթի քեամիլէսինէ
մալիք օլուպ, վէ քէնտի շէրէֆ ու շէօհ-
րէթինի քէզա վէ խսթիգալիյէթինի
սագլամագ խսթէտիկինտէն, վէ պիր չօգ
գալլալարտան զիյատէ խարապիյէթի-
նի մուճիպ օլունճու եիւքլէր թահթըն-
տան գուրթուլմագ արպու վէ նիյէթին-
տէ կէզմէքտէ օլտուղունտան, իլէրուտէ
վուգուա կէլէճէք օլան եօրկունլուգտան,
չիմտիքի եօրկունլուգ նէ գատար զիյա-
տէ աղըր օլուր իսէ օլուն, միւրաճճահ

թուլմագ խսթէմէքտէ տիր։ Էսկի վիւ-
քէլատան պիրիսի պանա պու պապտէ
շէօյլէ սէօյլէմիշ տիր, «Իթալեա ալթը
սէնէտէն պէրու քաւարանտա պուլուն-
մագտա օլտուղունտան, էկէր պունտան
սօնրա ճէհէնէմէ տախի կիտէճէյինի
պիլտէ, մէզքիւր քաւարանտան հէր շի-
պատապատ պիր տէֆա գուրթուլմագ
չալըշաճագ տըր։»

«Իշլէթ, քեաֆֆէյի իթալեալու-
րն տուլղուլարը պու տէրէճէյէ վասը
օլմուշ տուր։ վէ իշլէթ այնէլ եագըն միւ-
շահէտէ իթմէքտէ օլտուղունմուգ հարէ-
քէթի աղիմէյի միլլէյէ սէպէպիյէթ
վիլէնտէ, մէզքիւր տուլղու տուր։ վէ
պունտան իսէ էմալի թարիլիլէրէ նաղա-
րէն, անճագ 1792 սէնէսինտէ, պիզիմ
կէօնիւլիւ ասկէրլէրիմիլ իւզէրինտէ կէօ
րիւլմիւշ տուր։

«Էվլէթ, իթալեա տա, եալընը կի-
կիրմի պին կէօնիւլիւ ասկէր իսթէնիլ-
միշ իքէն, մէզքիւր տուլղու եա մէպի,
ալթը կիւն իշինտէ սէքսէն պին կէօնիւլ-
լիւ ասկէրի եագըլմը տըր։ Իթալեանըն
պիր ուճունտան տիկէր ուճունա գա-
տար էհալի, շէօյլէ քի, տմէլէ թագըմ-
լարը, քէօյլիւլէր, էանաֆլար, տէմօգ-
րաթլար, վէ արիսթօգրաթլար քեաֆֆէ-
թէն պայաղանմը օլուպ, վէ վէնէտիք
մէսէլէսի հալ ու թէսվիյէ խոխիլմէթճէ,
րահաթ իտէճէքլէրի ինթիմալտէն տէյիլ
տիր։ Շիմտիյէ գատար սէօյլէտիքլէրիմի
թէքէրլիւր իտէրիմ, վէ սիգտէ ինան-
մալընը, չիւնքի սէօյլէտիքլէրիմ պի-
հուտէ լազըրտըր տէյիլ տիրլէր, քի,
իշ պու ֆիւլթուհաթ վէ իսթիգլալիյ-
էթ մագսէտի իլէ իլէրու տօղու եէօ-
րիւմէքտէ օլան էհալիյի, րույի արդտա
պուլունտան հիշ պիր տէվլէթ, քէնտի նի-
յէթինտէն վագ կէչիլէմէյէճէք տիր։
Դօնֆէրանտ օլատա, օլմաստա, օլա-
ճագ օլաճագտըր։ չիւնքի, գարար վէրլի-
միշ տիր։ Եա վէնէտիք վէ եատա հարպ-
Հաթթա, իշլէր օլ մէքէգտէ պուլուն-
մագտալարը քի, հիւքիւմէթ տախի
միւրատ իթսէ, գարշը կէլէմէյէճէք տիր,
զիւրա, արգասընտան եէթիշէճէք հալ,
աթէշի իսթիլալ օլաճագ տըր։»

ՀԱՎԱՏԱԾԻՍԱԹԸ ՏԱԽԻԼԻՅԷ

Սէրտարը էքրէմ տէվլէթուլ րա-
ֆէթուլ Էօմէր բաշա հազըթլէրինին
կէչէն ճիւմա կիւնիւ հուգուրի շէվ-
քէթմէվֆուրի հազըթլի ֆատիշահիյէ
չըգմագ շէրէֆինէ մագհար պուլլուլ-
տուղունտան սօնրա, տահա տիւնքի կիւն
Շուլմուլ ճանիպինէ եօլճու օլտուղու
հալատիսաթտան տըր։

— Տէվլէթուլ խալիլ բաշա հազըթլ-
լէրինէ, նաֆիյէ մէճիսի նէզարէթի պէ-

հիյէսինին թէվճիհ պուլլուլտուղու
տիւնքի զագէթալարտա օգուլմուշ տուր։

— Իթալեա տէվլէթի Տէր-սէտտէթ
սէֆիրի Մ. վիսգօնթի ալ վէնօսթա
ճէնապլէրինին, պա թէլէկրաֆ տէվլէ-
թի թարաֆընտան չաղըլմը օլմաղին,
պու կիւն եօլճու օլաճագը, վէ խարի-
ճիյէ վէքեալէթինէ նասպ ու թայեին
գըլընաճագը ախպարը ախիլէտէն տիր։

— Էկէր վիզանթիսին եագըրղընտա
պիր սէհվիլէ եօգ իսէ, Մըրըրտա պա-
զը ուլղունտուղունգլար գուհուրա կէլ-
միշ տիր։

— Իշլէթ տիկիլմիլէ կէօրէ, իթալեա
եա կէչէճէք օլան թէլէկրաֆ խապլէլ-
րինէ Ավսթրիա տէվլէթի թարաֆըն-
տան, վէ ինկիլթէրրայա կէչէճէք օլան
թէլէկրաֆլարտա տախի Ալմանեա հիւքիւ-
մէթլէրի թարաֆլարընտան միւսատտէ
օլունմագտալը թէլէկրաֆիսանէյի ա-
միրէյէ իսթար օլունմուշ տուր։

— Պիւքրէշտէ Գաթօլէք մէզհէպին-
տէ պուլունմալարըն, կէչէնէրտէ պիր
եէվմի մախսուսունտա թէրթիպ խոխիլ-
րուհանի ալայընտա, վափապարըն պու-
լունտուղու սըրտա, բրէնա Շարլ տախի,
Գաթօլէք մէզհէպինտէ օլտուղունտան,
էլինտէ պիր շէմա իլէ մաշիլէն, րէհա-
պին արասընտա կիթմէյի իսթիգար իյ-
լէմէսի, հայսիյէթի գաթիյէսինէ եա-
գըլտըրլմալըրը քէֆիյէթի, էֆիլահը
նաստա թէֆէվիլի օլունմասընտան,
անտէն պիր գաշ կիւն սօնրա, Բում մէզ-
հէպինտէ պուլունմալարըն տախի, եէվմի
մախսուսու ալայընտա պուլունմագ-
լըր թէասիլպի մէզհէպիյէսինտէնա-
շի օլմալըր խուսուսլարը, զագէթալար
վասըթասըլա նէշի խոխիլի, վէ ֆիլհա-
ղըգա պիր գաշ կիւն սօնրա թէրթիպ
խոխիլ Բումպարըն ալայընտա տախի պու-
լունմուշ իսէտէ, պիր մէվգընա վիւսուլ-
լարընտա, Բում մէզհէպի ուլլուլարընը
էտիյէլէրի իճրա գըլընտըրը էսնատէ,
սափուշուպ կիթմէսի, Ուլահլըլարճա
թահգիլի մէզհէպ տտա օլունմուշ օլ-
մասընտան, պու խուսուս էհալինին էվ-
վէլէրի ալայտա օլան նէֆրէթլէրինին իշ-
թիտալըր մուճիպ օլտուղունտան, պու-
նուն տախի էօնիւ ալունմագ իշին, կիւ-
յա Բում բաթրիյինին հազըրնտա իճրա
խոխիլ տուլղու գապուլ իթմէտիյինտէն
նաշի սափուլտուղունտա իլան, վէ թահ-
գիլի մէզհէպ վէ թէվճիլինի այեին վէ ա-
տէթ օլմալըրըն պէյան իթմիշ իսէտէ,
պու եօլտա օլան իֆատաթը, ումուլմ
նաստա վագը օլան հարէքէթինին թէէ-
սիրաթըն տէֆէ քեաֆի օլամալըրը րի-
վայէթտէն տիր։

—Կէչէնտէ, Մէմէքէթէն մեմուրլա-
րը ալէյնտէ հարեքէթ իտէն իպրայիլ
հուսուտ ասքերինն էսիհասընը ալմագ
իչին, իւզէրլէրինն կիտէն իպրայիլ փե-
րէֆէսիյլէ սայիր մէմուրլարը, ասաքի-
րի մէրգուլէ թուլթուլ, վէ տարպ ու-
ճէրհ իլէ, էլէրինն արգալարընա պաղ-
լայրպ, զախիրէ գուլուսունա իլգա իթ-
տիքտէն սօնրա, պուլարը գուլուլարտա
իհրադ ու իթլաֆ սատէտինտէ իքէն,
պիր ալայ ասքէր եթիլէրէք, մուարըզ
թագըմը ֆիրար իթտիքլէրինն վէ գու-
լուլարտա պուլուլուն մէմուրլար թախ-
լիս օլունտուգլարընը միւթէագըզպ, պիր
գաշ գարիյէ էհալիս, մուարըզ թագըմը
իլէ պիրլէչիպ, մուվազըզաֆ ասքէր իլէ
վուգուլ պուլուն մուհարէպէլէրինտէ, ա-
սաքիրի մուվազըզաֆատէն եիկիրմի գա-
տար մէճրուհ վուգուլ պուլուն օլունտուգու
իպրայիլտէն եազըլար :

Թ. Բ. Բ.

—Պալըքէսիրտէն թորաֆըմըզա եա-
զըլարընա նագարէն, պուլունտան եիկիրմի
մահ գատա մուգատտէմ, իրան տէվէ-
թի շէհպէնտէրլէյի մէմուրլարէթինտէն,
պիր սէպէպէ մէպին մահրուլմ գըլընան,
վէ էհլէյէթի մալիւմէ, վէ զայրէթի մի-
լիսէսիյլէ չօղլարըն հիւսնի թէվէճիւ-
հիւսնիւ գազանմըշ օլան Սարգիս էֆէնտի
Մանուկէան, պուլ տէֆա, իրան տէվէթի
Տէր-սաատէթ սէֆիրի տէվէթլու Միրգա-
հիւսէյին խան հագըթլէրի թալաֆըն-
տան, պա ֆէրմանը հագըթլէրի Շահի,
Գարասու շէհպէնտէրլէյինն թային
պուլուն մուլուն տուր :

Միւմայիլէյն զաթը շու խուսուստա
թէպըլք իթտիկիմիլ իլէ պէրապէր,
մատամքի խալը վաղըթտան պէրու տէր
Աղամ հայրըն հալ ու հարեքէթլէրինն
կէօրմէքտէ, վէ էլհալէթիւհ հագիհի մէյ-
տանտէ կէզմէքտէ օլան քէյֆիյէթ-
լէրի իլիթմէքտէ տիր, միւմայիլէյն քա-
հանայ հագըրնտա, պիրարագանէ սու-
րէթտէ օլունտուգու հալտէ, պիզէ մալիւ-
մաթը սահիհէ իթապընա հիւմէթ իթ-
մէսինն տախի թէքլիֆ իտէրիլ :

— . . . բարեկամ .

Երէկ Սահմանադրութեան ճիշդ տարեգար-
ձը տեղի ունեցաւ փառաւորապէս : Սրբազան
Հայրը պատարագիչ էր . ժողովուրդը խո-
նեալ էր եկեղեցւոյն բակը՝ որ կանանչա-
գարդ կամարներով շքեղացած էր, եւ իւ-
րաքանչիւր անցնող անոնց տակէն պիտի
գար . դրոշակներն օդին մէջ կը ծածանէին,
որոնց վրայի գրերուն իւրաքանչիւրը երե-
ւելի նշանակութիւններ ունէին : Եկեղեցւոյ
գուրդի ճակատը դրուած էր ծագիկայ պը-
սակի մէջ Սահմանադրութեան պատկերը .
վերջապէս հոն ամէն ինչ փառաւոր էր եւ
զգայուն սիրտը զմայլեցնող : Պատարագին
միջոցը սրբազան Հայրը համառօտ բայց ազ-
գու ատենաբանաց Սահմանադրութեան օգ-

տակարութեանը վրայ : Իսկ զկնի պատարա-
գին մանկունք չապիկներով ժողովուրդը
բազմութեան հետ՝ որոնք անդադար օգաթ-
րոյց հրախաղեր կը նէտէին, փողոցէն՝ եւ
մեծ հրապարակէն անցնելով՝ մտան Լ. ու-
սումնարանը, որուն արտաքին դռնէն մին-
չեւ ներքին դռնը դարձեալ կամարներով
զարդարած էին : Քիչ մը ետքը սրբազան
Առաջնորդը արքեպիսկոպոսարանին մէջ իւր
կրօնական հանդերձները հանելով՝ վուլթաց
իդպրոց հանդիսին նախագահելու, ուր լեց-
ուած էին ամէն ազգէ անհատներ՝ թէ՛ Եւ-
րոպացիք եւ թէ՛ Օսմանեանք՝ թէ՛ արք եւ
թէ՛ կանայք : Հանդէսն սկսաւ սրբազան
Հօր համառօտ բայց գեղեցիկ ատենաբանու-
թեամբը, որ Սահմանադրութեան շահաւէ-
տութեանը վրայ էր դարձեալ, անոր յա-
ջորդեց նոր Ա. սարկաւազ տիրացու Նիկա-
նովրին ճառը որ Սահմանադրութեան վերա-
քննութիւնը Ազգին համար հարկաւոր կը
քարոզէր, անոր յաջորդեցին Էլմասեան Խա-
չատուր, Խանէտանեան Գասպար եւ Սալ-
ճեան Զովհաննէս պարոնայց ճառերը՝ ամէն-
քննալ Սահմանադրութեան պաշտպան եւ
հայրենասիրութեան հրաւիրակ : Անոնցմէ յե-
տոյ հետզհետէ ամպիոն ելան Գ. դասարա-
նի աշակերտներէն մէկ քանին, որոնք դե-
ղեցիկ փօսեցան միութեան եւ սիրոյ վրայ :
Ամէն մէկ ճառի մէջ տեղ ծափահարութիւնք
եւ երգեր կը լսուէին : Հանդէսը վերջացաւ
Առաջնորդ սրբազան Հօր օրհնութեամբ : Չը
մոռնանք ըսելու, որ հրախաղերն անդադար
կը նէտուէին : Թէ եկեղեցւոյն եւ թէ ու-
սումնարանի կամարեայ զարդարանքը պատ-
րաստող Պ. Գասպար Տ. Մէլգոնեանց երի-
տասարդը՝ ամէն առթի մէջ՝ երբ հարկ կըլ-
լայ, չիզանար իւր ազգասէր սրտին թելադ-
րութիւնները ի գործ դնել, եւ ձրիապէս
կախատի Ազգի սիրոյն եւ պատուին համար,
թէ եւ ինքը դեռ երիտասարդ, այլ իւր ճար-
տարութիւնը եւ անխնայութիւնը ոչ թէ մի-
այն ասանկ բաներու, այլ եւ ինչ պարա-
գայի մէջ ալ իրեն դիմելու ըլլաւ՝ դոհ կը-
նէ քեզ իւր աշխատութեամբը : Ուստի շատ
շնորհակալութեան արժանի է :

50 մայիս 1866 Տրապիզոն .

ԲՆԻՔ ՊԻՏԻՒՔ ՊԻՐ ԻՇ

Մանուկէն 70 ինչի չիտէնտէ պէլէն :

Բաթրիքխանէ շիմտիյէ գատար պու-
հալտէ պուլունմուշ օլունպ, վէ հալեա
տախի պուլ հալտէ պուլունմուգտա տրի .
հալպուքի, թաշրա էհալիսինն, քէնտի
հալինն պիլմէսինն իսթէմէմէքտէտիր .
չիւնքի մէյեուս օլուրիմիչ, չիւնքի մէյեուս
օլուր իսէ, բաթրիքխանէյէ միւրաճաթ
իթմէյիպ, հիւքիւմէթէ միւրաճաթ ի-
տէր իմիչ :

Պու էհալիյի ալտաթմագ իսթէմէք,
վէ ալտաթմայը պիր ազգասիրութիւն է-
սէրի, վէ տօղրուեու խապէր վերմէքի-
յիտէ խիյանէթ էսէրի աւտ իթմէքիլք,
նէ՞ ազըլ տըլ վէ նէ՞ մէպտէ տիր պիլէ-

մէյիլ : Խայիլձէ քիթապ գարըշորմըշ
վէ խայիլձէ թէէլիֆաթ միւթալաա
իթմիչ իսէքտէ, հիչ պիր ալիմին գաֆա
վէ գալէմինտէն, պէօյլէ պիր մէպտէ չոգ-
տղընը գաթան կէօրէմէմիչիլ տիր :

Պիզիմ պիլտիկիմիլ, պիր աւտմ էլին
տէն կէլէն իչի գապուլ իտիպ, էլինտէն
կէլմէյէնն թէրք իթմէլի, վէ ինսաֆ սա-
հիպի օլան հէքիմ, խասթայր եալան սէօյ-
լէյէրէք, վէ հիչ պիր շէյին եօգտուր տէ-
յէրէք ալտաթըպ մէվթինն մուճիպ օլ-
մագտան իսէ, եա տէրտինն տէրման իթ-
մէլի, վէ եախօտ պաշգա պիր ուսթա հէ-
րիմ չաղըրմաւը էլզէմիյէթինն խապէր
վերմէլիտիր :

Պիզ միլէթիմիլ սէվտիկիմիլ իչին,
տօղրուլու սէօյլէմէմիլզէ թագսիրաթ իչ-
լէմէքտէ իմիչիլ, վէ պու թագսիրաթը
իսէ պիզէ ազլ իտէնլէրտէ, պիլիմիսինիլք
քիմէլ տիրլէր, էհալի օլմայըպ, իլա, պիզ-
գաթ պիլզիմ, թագսիրաթլարընը կէօրէրէք
իսլահնա չալըշմագըրզա, էհալիտէն ալ-
մըշ օլունտուգու սէլահիյէթ իլզի-
գասընձա, իւզէրլէրինն նագըր պուլուն-
տուղումուզ գաթլար տրլար :

Թէաճիւլ իտէճէք հալ, մէսէլի
մէշհուր տուր, տաղտոքի կէլիպտէ պաղ-
տաքինն զօլմագ իսթէմէքտէ տիր :

Բաթրիքխանէնն, Մանուկէնն տէրձ
իթտիքլէրի միլէթձէ պահսլար ալէյն-
տէ, Պասըր-Ալիյէ թագրիոյ ճէսարէթի,
պիլզիմ երեսփոխանըգ վաղիֆէ վէ հու-
գուղումուգտան պաշգա, էլմէնիլք վէ
ղաղէթաճըլք հուգուղումուգա աախի
գալըն տըր, վէ բաթրիլք խանէտէ պու-
ճէսարէթի, Սահմանադրութիւնուն շու-
շիմտիքի հալինտէն ալմըշ տըր :

Պիզ Մանուկէտէ բաթրիքխանէ ա-
լէյնտէ սէօյլէտիքլէրիմիլզի, պիտտէ-
ֆաթ Ընդհանուր ժողովտա տախի սէօյ-
լէմիչ իտիլք . վէ հալեա տախի սէօյլէմէ-
յէ հագը վէ գուտրէթիմիլ վար տըր .
չիւնքի, պիր բաթրիյին, վէ պիր բաթ-
րիքխանէնն, միլլէթին խալահ հալ վէ
մէնիֆաթընը տիւչիւնիւպ, վէ մահ-
գուրու տէֆի չարէսինն չալըշմաեա նէ
գատար սէլահիյէթի վար իսէ, պիլզիմ
տահա զեյաւտէ վար տըր . չիւնքի, բաթրիք
տախի բաթրիլք օլմագ իչին պիլզիմ գուրա-
մըզա, վէ մէճիս տախի մէճիս օլմագ ի-
չին պիլզիմ ինթիլապըմըզա միւհթաճ
պուլունմագտա տրի :

Էվլէթ, իքիսինն տախի նասսը վէ
աղլի պիլզիմ ըլէյիմիլզէ մէնուլ տուր .
վէ իքիսինն տախի թագսիրաթընը կէօ-
րիւպ, վէ հիսապ իսթէմէք պիլզիմ մէ-
մուրիյէթիմիլզտէն տիր . նասըլ քի, սըր-
բազան պատրիարք հայր, մուախիւէրէն
իսթիֆասընը պիլզէ վէրմիչ, վէ սօնրատան
մատտէ, պազը գաթլարըն մէհարէթ-
լէրի սայէսինտէ պաշգա սուրէթ քէսպ

իմ անկողնիս, շուրջ շաբաթի հետեւ իմ անկողնիս կէտիս տիր, հալ պուքի, միւշարիւնս հազարէ թիւնին իմ թիւնս հալեա տուրմադ տուր, չիւնքի կէտի շաղորմամբ տուր, վէ տիմէք տիր քի, հէնուզ պիղիմ մուհաբէմէ միւշ թահ թընտա պուլունմադ տա իքէն, դալըդ պտա պիղիմ ալէյսիմիդ տէ թէ չէք քի տախի իմ միւշ տիր . . .

Էմմա, դազէ թա պաշգա շէյ օլունպ, վէ Ընդհանուր ժողով վէ եախօտ երեսփոխանը պաշգա շէյ տիր տէնիւր ի միւշ. էվէթ էօյլէ տիր. լաքին, բաթը իքիսանէ պիղիմ ալէյսիմիդ տէ, « շախսը մըդա հազարէ թիւնին տէյի թադըր իմ մէյիպ, իլլա, «միլէթէ մուզերը շէյլէր եազմադ տա տըր » տէյէրէք, միլէթ սըֆաթը, վէ միլէթին միւհիւրիւյէ թադըր իմ միւշ տիր, տիմէք տիր քի, քէնտի թադըր իմ միւշ տախի, պիղտէ հիւքիւմէ թէ պիր թադըր իմ միւշ տուր, չիւնքի օլտա պիլէ, պիղիմ դազէ թամըդ բաթը իքիսանէ տէն էվէթ Պապը Պիլ օգուժադ տա տըր, վէ հիւքիւմէ թէ թադըր իմ մըդա բաթը իքիսանէ տէն գալը շախսը մըդա տախի պիր թադըր իմ միւշ տուր. չիւնքի, շախսէն տա վա իմ մէք տէ տէյիլ տիրէր :

Իմ տիր, մատամ քի, պիղիմ թադըր իմ միւշ տախօտ ճիւնհամը միլէթէ ի միւշ, տիմէք տիր քի, պիղիմ տալաճը մըդ քիմէն օլտա պիր, իլլա էֆեբարը աժ մէ օլտա պիր. շէյլէ քի, պիղիմ եազ տըդըր մըդ միլէթէ գարարը իսէ, միլէթի սէվէնէր, վէ պիղիմ եադտըլաւը մըդըն մահգուրունու կէօրէ պիլէնէր, մէյտանէ չըգարադ, գալէմ իլէ ճէրհ իլլէմէն տիրէր :

Պիղ քիմէն էֆիլիէն հիւ պիր շէյ եաբմայրպ, իլլա, եա միլէթ մէմուրլաւը իլլա իլլա տէ կէօրտիւկիւմիւզ գուսուրլարը հիքեայէ իլլա միւշ տիր, վէ եախօտ միլէթին իսլահը հալնէ տայիր քէնտի էֆեբարը մըդ պէյան իլլա միւշ տիր. էկէր հիքեայէ իլլա տէ եանը վէ եախօտ եալան վար իսէ, գանդի մէմուրա պիտ իսէ, չըգարադ իսպաթընը շախսէն տա վա իլլա մէմուր. եօգ, էկէրէ, էֆեբարը մըդ բաթը իքիսանէ մուղայիր կէօրիւմէք տէ իսէ, օնտա գէրրէն սէլահիլէթիլէրի եօգ տուր. չիւնքի, էֆեբար սէրպէսթ տիր, պու ալէմտէ, տէյիլ բաթը իքիսանէ տէքի, անձադ քէնտի պարը մըդ տա, վէ իլլա տէքի պազը, մալիւմաթ ճիւնէթիլէ պիղտէն տախի աշաղ տէրէն տէ պուլունան գաթլար . . . հաթթա իմբէրաթ օլտա տախի, տէյիլ պիղէ, հաթթա պիր չօպանա, վէ պիր քէօլէն տախի, մուլթադ սուրէթ տէ քէնտի տիւնիւն տիւկիւ կիպի տիւնիւն

մէք իլլա ճէպր վէ իպրամ իտէմէքեր. Մէգըլը թադըր իտէ, ալէյսիմիդ տէ, պաշլըձա իլլա, վէ տահա տօղուսու իքի ճիւնէթաէն տօլայը թէ չէք քի օլունմուշ տուր. չիւնքի, պիրիսի տիկէրլէրին նէթիճէսի տիմէք տիր. մէգըլը իքի ճիւնէթին պահսըն սօնրաեա պըրադարադ, շուրաճըգտա իլլա չիւնճիւնիւն պահսըն իտէլիմ :

Կիւյա պիղ, մէգհէպէ տախի թօգուսմադ տա իմ միւշ տիգաթ իտէլիմ պուրասընա, մէգհէպէ թօգուսմադ պաշգա տըր, մէգհէպէ հազարէ թիւնին պաշգա տըր. մէսէլա, պիղ բաբա հազարէ թիւնին, հազարէ թիւնին վէքիլէ մուլթալը օլտուղունու, վէ եանը մալըդընը ճէրհ իմ մէքիլէ, կէրէն Գաթթիլէ մէգհէպէն թօգուսմուշ օլտուրուզ, լաքին, հազարէ թիւնին սայըլմադը մըդ տան, հիւ պիր շէրիաթ նէգտիւնտէ, քիմէն պիղտէն տա վա իտէմէք. լաքին, բաբա հազարէ թիւնին օլ սըֆաթլարընա պիր հազարէ թիւնին իսէ, հէր շէրիաթ նէգտիւնտէ մէսուլիլէթ թահ թընտա գալըրը :

Բաթը իքիսանէ օլ իտուսուստա գիյա տէսիլէ եանը մըդ տըր. չիւնքի, մէգհէպէ իտէմէք տէ միւշ տիր. հալ պուքի, մէգհէպէ թօգուսմադ տիմէք, մէգհէպէ պաշգա տըրնէն էֆեբարը մուղայիր իտէ օլտա, պաշգա պիր էֆեբար պէյան իմ մէք տիմէք տիր. պուլունա քիմէն պիր շէյ տէյէմէք, պիղ շիմտի իսթէր իսէ, իսլա միլիլէթէ թադըր իլլա վիլէրէք, քէնտի քիլիսէ վէ մէգհէպիլիլէ գարը, Գուրանը շէրիլի դազէ թամըդ տա մէտ իտէ պիլիլիլ, քէզալէք Գաթթիլէ իլլա, քէզալէք Օրթօտօգալուղու, վէ հաթթա, քէզալէք Եհնուտիլիլի տախի, էն սօղուտ տին ու մէգհէպ տիր տէյի վազ իտէ պիլիլիլ, պուլունա պիղիմ պիր բաթը իլլա վէ պիր բաթը իքիսանէ միւշ տէյիլ, պին բաթը վէ պին տէ բաթը իքիսանէ տահա օլտա, եինէ պիր շէյ սէյլէնէմէք. չիւնքի, դազէ թադըր պիղիմ տիր, ճանտա պիղիմ տիր, թէն վէ ֆիլիլիլ տէ պիղիմ տիր :

Էվէթ, բաթը իքիսանէ պու պապ տէ չօգ եանը մըդ տըր, վէ ուսուլ ու նիլա մա մուղայիր հարէքէթ տէ պուլունմուշ տուր. չիւնքի, եա մէգհէպ լազըր տըրնը հիւ գարը շարմա մալըյը, վէ եախօտ, քէնտի շէրէֆ վէ ճէնապընա գարը օլտա, իֆթիլայը իրթիքեապ իլլա, մէգհէպէ հաթթէ իմ միւշ տիր տիմէլի իտի. կէրէն էօյլէ պիր իֆթիլայը իրթիքեապ իմ մէյէնէ կի տէրքեար տըր, լաքին իմ միւշ օլտա իտի տախի, եինէ պիր շէյ եաբմայրաձաղը աշիքեար իտի. չիւնքի, նիհայէթեար հիլի մուհաբէմէ տէ, հազարանիլէթ շէմա կիպի զահիլէ չըգաձադ իտի :

Էմմա, Էրմէնի քիլիսէսինէ թապի պուլունա տուղունու հալտէ, պազը պին ուստէ թիւնէ գարը սէյլէմէք տէ իմ միւշ էվէթ, սէյլէրիլ. չիւնքի, թէքըրաէն սէյլէրիլ, մէգհէպ սէրպէսթ տիր, պիղ իսթէր իսէք, կիւնտէ գըրգ տէֆա իսլա մըդը, վէ գըրգ տէֆա տախի իրիսթիլանըլը գապուլ իտէ պիլիլիլ. քիմ գալը շապիլիլ պիղէ :

Բաթը իքիսանէն էն ազ տիւնիւն տիւկիւ եէր շուրապը տըր քի, մէգհէպ տա վա տընա, Պապը-Սիլիլիլ պադմազ օլտուղունու տախի, եա պիլմէ տիկիլիստէն, եախօտ տիւնիւն տիկիլիստէն, վէ տէ եախօտ պիր թադըր իմ տահա գիյա տէ կէօս թէրմէք նիլէթիլ, տիւնիւնէք իսթէ մէտիկիլիստէն, թադըր իտէ գիլիլիլ իլլա վէ իլլա միւշ տիր. հիւքիւմէ թէ հիւ պիր վադըր տա, պիր իրիսթիլանը, «սէն ֆիլան կիւն բէրհիլ թուլմա մըդըն, եախօտ քիլիսէ վէ մանաթըրա կիլմէ միլիլ տէյէրէք մուհաբէմէն չէք մէք տիր, վէ ապա չէք մէք. չիւնքի, էկէր էօյլէ պիր պարպարըլը ճայիլ օլտա իտի, շիմ տիլէ գատար մէմալիլ մահրուսէյի Եա հանէ տէ, պիր նէֆէր իրիսթիլան գալմայրպ, քեաֆէ սինիլ իսլա միլիլէթ տախիլ օլտա շաղը շէյլէ տուրսուլ, պիլմէ տիւն տիւնեա տախի, էն գուլ վէթիլ տէ վէթ եա միլէթին տին ու իլլա տըր, ճէպրէն հիւքիւմ իտէնէք իտի :

Մէգհէպ իտուսուստա բաթը իքիսանէն սէլահիլէթի, անձադ պիր տէրէն ճէյէ գատար տըր, վէ օտա սըրֆ րուհանի տիր, եանի, պիղտէ մէգհէպէ պիր թադըր իմ կէօրտիւկիլիստէ, էկէր իսթէր իսէ, րուհանի մէքիլիստէ գարար վիլէրէք, պիղիմ իլլա քիլիսէ տէրունիլնէ, եա պիր պէտուուա օգուլուպ, վէ եախօտ աֆօրօ իտէ պիլիլ, օնտա պիղ պիր շէյ տէյէմէյիլ. ֆադաթ, օնլարձա էսէֆ իտէնէք եէր շուրապը տըր քի, բէք ալեա պիլիլիլ քի, օնտանտա պիղ գէրրէ գատար, վէ պէլիլ տէ պիր գօձա գալը լանէթի գատար գօրգմայր . . . Տէլա :

— Հէր քէս պիղտէն, բաթը իքիսանէն իմ թադըր իմ հազընտա մալիւմաթ իսթէմէք տէ, վէ թարաֆընտան քիլի վէքիլ իմ միւշ իտուկիլի սիւալ իլլա մէք տէ տիր. օլ պապ տէ թէք միլ պիր մալիւմաթ վիլէմէյիլ, լաքին շուր գատար պէյան իտէրիլ քի, իլլա տիկիլիլիլ նա գարէն, բաթը իքիսանէ պիր թադըր Մանգուլմէր թօրլաեարադ, սաատէթու Սէրպիլէն էֆէնտիլէ միւրաձապ իմ միւշ տիր :